

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Затверджую:
Д.в.о. декана
юридичного факультету
Надія МОСКАЛЮК
_____ 2023 р.

Затверджую:
В.о. проректора з
науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Європейське міграційне право»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 08 Право
Спеціальність – 081 Право
Освітньо-професійна програма – Право

Кафедра теорії та історії держави і права

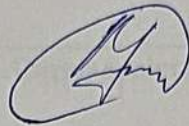
Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичних (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПІЗ	Самост. робота студ. (год.)	Всього (год.)	Екз./ Зал. (сем.)
Денна	II	3	28	14	3	6	99	150	залік

31.01.2023

Робочу програму склала професор кафедри теорії та історії держави і права ,
д.ю.н., доцент Тетяна ДРАКОХРУСТ

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри теорії та історії
держави і права, протокол № 1 від 30.08.2023 р.

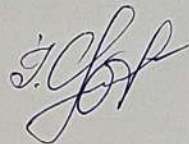
В.о.завідувача кафедри
д.ю.н., доц.

Наталія ЧУДИК

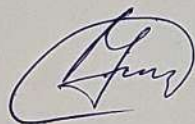
Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності 081 Право, протокол
№ 1 від 30.08.2023 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності,
д.ю.н., проф.

Ірина ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК

Гарант ОПП Право
д.ю.н., доц.

Наталія ЧУДИК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Європейське міграційне право»
1. Опис дисципліни «Європейське міграційне право»

Дисципліна – Європейське міграційне право	Галузь спеціальності, вищої освіти	знань, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 08 «Право»		Дисципліна циклу вибіркових дисциплін
Кількість залікових модулів - 3	спеціальність: 081 «Право»		Рік підготовки: Денна – 2 Семестр: Денна – 3
Кількість змістових модулів – 2	ступінь вищої освіти «бакалавр»		Лекції: Денна – 28 год. Практичні заняття: Денна – 14 год.
Загальна кількість годин – 150 год.			Самостійна робота: Денна – 99 год., тренінг – 6 год. Індивідуальна робота (КПЗ) - 3 год.
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 3 год.			Вид підсумкового контролю - залік

2. Мета і завдання дисципліни «Європейське міграційне право».

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Європейське міграційне право» є надання студентам поглиблених теоретично-методологічних знань у сфері правового регулювання міграційних процесів, що відбуваються у межах зовнішніх та внутрішніх кордонів ЄС.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Після вивчення дисципліни «Європейське міграційне право» студенти повинні: засвоєння системи міграційного права ЄС, його джерел та принципів; організаційно-правового механізму забезпечення міграційного права ЄС; міграційних прав громадян ЄС і членів їхніх сімей; правового регулювання перетину зовнішніх і внутрішніх кордонів ЄС громадянами третіх країн; особливостей Шенгенського аcquis ЄС; правових засад спільної політики притулку ЄС; актуальних проблем протидії і боротьби з незаконною міграцією в праві ЄС; правового регулювання співробітництва України та ЄС у міграційній сфері тощо.

2.3. Результати навчання.

У процесі засвоєння програмного матеріалу курсу студенти повинні:

Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Вести формальну та неформальну ділову бесіду у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики.

На професійному рівні брати участь у фахових дискусіях із міжнародно-правових і загальною юридичних питань; поважати опонентів та їхню точку зору.

Доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародного права.

3. Програма навчальної дисципліни «Європейське міграційне право»

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Міграційна політика та правові основи регулювання міграційних процесів.

Міграційна політика. Класифікація міграцій. Міграційна політика як частина соціальної політики держави. Ефективність міграційної політики. Формування та розвиток міграційної політики в економічно розвинених країнах в історичній ретроспективі. Моделі міграційної політики: плюралістична, класова, реалістична. Міграційні процеси. Управління міграційними процесами як політична проблема. Поняття міграційного права, його предмет, методи та функції. Суб'єкти міграційного права. Джерела міграційного права. Міжнародні організації з міграцій. Управління верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Міжнародна організація праці (МОП). Міжнародно-правові документи з питань міграції. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих мігрантів. Біженці та права людини. Конвенція ООН 1951р., протокол ООН 1961 р. про статус біженців. Правове регулювання міграційних процесів в Європейському Союзі. Міграція і толерантність в ЄС. Міграційне право України. Характеристика нормативних актів, що регулюють міграційні процеси в Україні.

Тема 2. Загальні засади міграційного права ЄС

Історико-правові засади становлення та розвитку міграційного права ЄС. Встановлення і розвиток співробітництва між державами-членами у міграційній сфері з моменту створення Європейського співтовариства вугілля і сталі до набуття чинності Лісабонського договору 2007 р. Актуальні проблеми міграційного права ЄС на сучасному етапі. Основні підходи щодо сутності міграційного права ЄС. Джерела міграційного права ЄС.

Тема 3. Організаційно-правовий механізм забезпечення міграційного права ЄС.

Повноваження інституцій ЄС у міграційній сфері. Повноваження органів та агенцій ЄС у міграційній сфері (Європейського омбудсмана, Європейської агенції з фундаментальних прав (FRA), Європейської агенції з прикордонної і берегової охорони (FRONTEX), Європейського офісу з підтримки притулку (EASO), Агенції ЄС з питань правоохоронного співробітництва (EUROPOL), Європейської агенції з питань співробітництва у кримінальному правосудді (EUROJUST).

Тема 4. Особливості перетин зовнішніх кордонів та умови в'їзду-виїзду.

Шенгенське право. Шенгенський кодекс про кордони (Регламент 2016/399). Перетин зовнішніх кордонів та умови в'їзду. Прикордонний контроль на зовнішніх кордонах та умови відмови у в'їзді. Перетин внутрішніх кордонів. Перевірки на внутрішніх кордонах. Тимчасове встановлення прикордонного контролю на внутрішніх кордонах: підстави, процедура і тривалість.

Змістовний модуль 2.

Тема 5. Міграційні права окремих категорій осіб

Міграційні права громадян ЄС та членів їхніх сімей. Обмеження міграційних прав, що можуть застосовуватися до громадян ЄС і членів їхніх сімей: підстави, порядок застосування і процесуальні гарантії. Міграційні права громадян третіх країн, що проживають на постійній основі в ЄС. Умови та порядок набуття довготермінового

резидентського статусу. Скасування або втрата довготермінового резидентського статусу. Особливості проживання в іншій державі-члені. Умови проживання громадян третіх країн та членів їхніх сімей.

Тема 6. Міжнародний захист у праві ЄС.

Особи, яким надається міжнародний захист у праві ЄС. Правовий статус шукачів притулку у праві ЄС (Директива 2013/33/EU). Правовий статус біженців у праві ЄС (Директива 2011/95/EU). Правовий статус осіб, яким надано додатковий захист, у праві ЄС (Директива 2011/95/EU). Правовий статус осіб, яким надається тимчасовий захист, у праві ЄС (Директива 2001/55/EC). Критерії і механізми визнання держави-члена, відповідальної за надання міжнародного захисту в праві ЄС (Регламент 604/2013 («Дублін III»)).

Тема 7. Європейська міграційна криза.

Причини масової міграції. Внутрішні проблеми в країнах витоку мігрантів. Зовнішні проблеми. Проблеми ЄС. Маршрути переміщення мігрантів та їх контролювання. Ситуація за країнами: Австрія, Болгарія, Ватикан, Греція, Італія, Македонія, Німеччина, Румунія, Сербія, Словенія, Туреччина, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія та Словаччина, Швеція. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Міграція як чинник політичних трансформацій Європи. Еволюція міграційної політики ФРН у процесі становлення міграційної політики ЄС. Міграційна політика Республіки Польща: європеїзація й трансформація після набуття членства в ЄС. Нова концепція та Нові пріоритети міграційної політики Польщі 2018. Міграційна політика Грецької Республіки у контексті членства в ЄС. Декларація захисту прав біженців ООН 2016 року.

Тема 8. Міжнародне співробітництво у сфері міграції за участі ЄС та його держав-членів.

Співпраця держав-членів ЄС з питань протидії і боротьби з нелегальною міграцією. Захист жертв злочинів та протидія експлуатації нелегальних мігрантів у праві ЄС. Попередження і боротьба із торгівлею людьми у праві ЄС (Директива 2011/36/EU). Права жертв злочинів у праві ЄС (Директива 2012/29/EU, Директива 2017/541/EU). Санкції проти працедавців нелегальних мігрантів у праві ЄС (Директива 2009/52/EC). Поняття та процедура реадмісії осіб у праві ЄС (Директива 2008/115/EC, Регламент 2018/1860). Співпраця ЄС з третіми країнами та міжнародними організаціями у міграційній сфері. Співпраця з третіми країнами у візовій сфері. Співпраця ЄС та його держав членів з питань притулку. Співробітництво з Міжнародною організацією з питань міграції та Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців. Угоди про реадмісію. Місії ЄС та спільні операції.

Тема 9. Аналіз даних Eurostat: Migrant integration.

Показники міграції та інтеграції мігрантів. Інтеграція мігрантів. Інклюзивні показники. Освіта. Зайнятість. Робота. Активне громадянство. Діти-мігранти. Data analysis

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Європейське міграційне право»

(денна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>				Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
	Лекції	Практич ні	СРС	Індиві- дуальна робота		
Змістовний модуль 1.						
Тема 1. Міграційна політика та правові основи регулювання міграційних процесів.	2	2	5	2		тести
Тема 2. Загальні засади міграційного права ЄС	2	2	5			тести
Тема 3. Організаційно-правовий механізм забезпечення міграційного права ЄС.	4	2	5		3	кейси
Тема 4. Особливості перетину зовнішніх кордонів та умови в'їзду-виїзду.	2	2	5			кейси
Тема 5. Міграційні права окремих категорій осіб	4	2	11			тести
Змістовний модуль 2.						
Тема 6. Міжнародний захист у праві ЄС.	4	2	10	2	3	тести
Тема 7. Європейська міграційна криза.	2	2	20			опитування
Тема 8. Міжнародне співробітництво у сфері міграції за участі ЄС та його держав-членів.	4		20			опитування

Тема 9. Аналіз даних Eurostat: Migrant integration.	4		20			кейси
РАЗОМ:	28	14	99	3	6	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.

Тема 1. Міграційна політика та правові основи регулювання міграційних процесів.

Мета: дослідити питання поняття міграційної політики

Питання для обговорення:

1. Міграційна політика. Класифікація міграцій.
2. Міграційна політика як частина соціальної політики держави. Ефективність міграційної політики.
3. Формування та розвиток міграційної політики в економічно розвинених країнах в історичній ретроспективі.
4. Моделі міграційної політики: плюралістична, класова, реалістична.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2.

Тема 2. Загальні засади міграційного права ЄС.

Мета: дослідити сутність поняття міграції.

Питання для обговорення:

1. Історико-правові засади становлення та розвитку міграційного права ЄС.
2. Встановлення і розвиток співробітництва між державами-членами у міграційній сфері з моменту створення Європейського співтовариства вугілля і сталі до набуття чинності Лісабонського договору 2007 р.
3. Основні підходи щодо сутності міграційного права ЄС.
4. Джерела міграційного права ЄС.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3.

Тема 3. Організаційно-правовий механізм забезпечення міграційного права ЄС.

Мета: дослідити діяльність інституцій ЄС в сфері регулювання процесів міграції.

Питання для обговорення:

1. Повноваження інституцій ЄС у міграційній сфері.
2. Повноваження органів та агенцій ЄС у міграційній сфері (Європейського омбудсмена, Європейської 8 агенції з фундаментальних прав (FRA), Європейської агенції з прикордонної і берегової охорони (FRONTEX), Європейського офісу з підтримки притулку (EASO), Агенції ЄС з питань правоохоронного співробітництва (EUROPOL), Європейської агенції з питань співробітництва у кримінальному правосудді (EUROJUST).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4.

Тема 4. Особливості перетин зовнішніх кордонів та умови в'їзду-виїзду.

Мета: дослідити умови перетину кордону ЄС.

Питання для обговорення:

1. Шенгенське право.
2. Шенгенський кодекс про кордони (Регламент 2016/399).
3. Перетин зовнішніх кордонів та умови в'їзду.
4. Прикордонний контроль на зовнішніх кордонах та умови відмови у в'їзді.
Перетин внутрішніх кордонів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5.

Тема 5. Міграційні права окремих категорій осіб

Мета: дослідити особливості міграційних прав громадян ЄС

Питання для обговорення:

1. Міграційні права громадян ЄС та членів їхніх сімей.
2. Обмеження міграційних прав, що можуть застосовуватися до громадян ЄС і членів їхніх сімей: підстави, порядок застосування і процесуальні гарантії.
3. Міграційні права громадян третіх країн, що проживають на постійній основі в ЄС.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6.

Тема 6. Міжнародний захист у праві ЄС.

Мета: дослідити специфіку міжнародного захисту у праві ЄС.

Питання для обговорення:

1. Особи, яким надається міжнародний захист у праві ЄС.
2. Правовий статус шукачів притулку у праві ЄС (Директива 2013/33/EU).
3. Правовий статус біженців у праві ЄС (Директива 2011/95/EU).
4. Правовий статус осіб, яким надано додатковий захист, у праві ЄС (Директива 2011/95/EU).
5. Правовий статус осіб, яким надається тимчасовий захист, у праві ЄС (Директива 2001/55/EC).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7.

Тема 7. Європейська міграційна криза.

Мета: дослідити особливості європейської міграційної кризи та її вплив на сьогодення

Питання для обговорення:

1. Причини масової міграції. Внутрішні проблеми в країнах витоку мігрантів.
2. Зовнішні проблеми. Проблеми ЄС.
3. Маршрути переміщення мігрантів та їх контролювання.
4. Ситуація за країнами: Австрія, Болгарія, Ватикан, Греція, Італія, Македонія, Німеччина, Румунія, Сербія, Словенія, Туреччина, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія та Словаччина, Швеція.
5. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) — форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КПЗ виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

Пропоновані варіанти КПЗ

1. Міграційна політика як частина соціальної політики держави.
2. Ефективність міграційної політики.
3. Формування та розвиток міграційної політики в економічно розвинених країнах в історичній ретроспективі.
4. Моделі міграційної політики: плюралістична, класова, реалістична.
5. Міграційні процеси. Управління міграційними процесами як політична проблема.
6. Поняття міграційного права, його предмет, методи та функції. Суб'єкти міграційного права.
7. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН),
8. Міжнародна організація з міграції (МОМ).
9. Міжнародна організація праці (МОП).
10. Міжнародно-правові документи з питань міграції.
11. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих мігрантів.
12. Біженці та права людини.
13. Конвенція ООН 1951р., протокол ООН 1961 р. про статус біженців.
14. Правове регулювання міграційних процесів в Європейському Союзі.
15. Міграція і толерантність в ЄС.
16. Історико-правові засади становлення та розвитку міграційного права ЄС.
17. Встановлення і розвиток співробітництва між державами-членами у міграційній сфері з моменту створення Європейського співтовариства вугілля і сталі до набуття чинності Лісабонського договору 2007 р.

18. Європейська агенція з прикордонної і берегової охорони (FRONTEX).
19. Європейський офіс з підтримки притулку (EASO).
20. Агенція ЄС з питань правоохоронного співробітництва (EUROPOL).
21. Європейська агенція з питань співробітництва у кримінальному правосудді (EUROJUST).
22. Шенгенський кодекс про кордони (Регламент 2016/399).
23. Умови та порядок набуття довготермінового резидентського статусу.
24. Правовий статус шукачів притулку у праві ЄС (Директива 2013/33/EU).
25. Правовий статус біженців у праві ЄС (Директива 2011/95/EU).
26. Правовий статус осіб, яким надано додатковий захист, у праві ЄС (Директива 2011/95/EU).
27. Захист жертв злочинів та протидія експлуатації нелегальних мігрантів у праві ЄС.

7. Самостійна робота

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен. Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

п/п	Тематика	К-сть го дин
1.	Тема 1. Міграційна політика та правові основи регулювання міграційних процесів.	5
2.	Тема 2. Загальні засади міграційного права ЄС	5
3.	Тема 3. Організаційно-правовий механізм забезпечення міграційного права ЄС.	5
4.	Тема 4. Особливості перетин зовнішніх кордонів та умови в'їзду-виїзду.	5

8.	5.	Тема 5. Міграційні права окремих категорій осіб	11
	6.	Тема 6. Міжнародний захист у праві ЄС.	10
	7.	Тема 7. Європейська міграційна криза.	20
	8.	Тема 8. Міжнародне співробітництво у сфері міграції за участі ЄС та його держав-членів.	20
	9.	Тема 9. Аналіз даних Eurostat: Migrant integration.	18
		Разом	99

Тренінг з дисципліни

Тематика тренінгу

1. Права біженців та шукачів притулку.
2. Права вільного пересування та вибору місця проживання в ЄС.

Порядок проведення тренінгу

1. Ознайомитися з передумовами підготовкою до захисту прав біженців чи шукачів притулку.
2. Проаналізувати особливості європейського законодавства та судову практику.
3. Представити результати аналізу у вигляді командного проекту (наприклад, гра-симуляція або модельоване судове засідання).

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В процесі вивчення дисципліни «Європейське міграційне право» використовуються засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; залікове модульне опитування; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань і досліджень; ректорська контрольна робота. Підсумковою формою контролю є залік. При вивченні навчальної дисципліни «Європейське міграційне право» використовуються наступні методи навчання: лекції, семінарські заняття, індивідуальні заняття, виконання наукових робіт під керівництвом викладача.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Європейське міграційне право” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для заліку

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)
30%	40%	30%
1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 6 балів = 30 балів) 2. Модульна контрольна робота = 70 балів	1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 10 балів = 40 балів) 2. Модульна контрольна робота = 60 балів	1. Активна участь у тренінгах, презентації та самопрезентації = 20 балів. 2. Написання КПЗ, на основі сформованих індивідуальних завдань = 50 балів. 3. Захист КПЗ = 30 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Перелік методичних вказівок і матеріалів

№ з/п	Наочні матеріали	Номер теми
1.	Електронний варіант теоретичних питань	1–9
2.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1–9
Перелік методичних вказівок і матеріалів		
1.	Індивідуальні завдання для самостійного вивчення навчальної дисципліни (електронний варіант)	1–9
2.	Матеріали для дистанційного вивчення курсу	1–9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Мушак Н. Правові засади функціонування Шенгенського простору: монографія. Одеса : Фенікс, 2017. 442 с. Основи права Європейського Союзу : підручник / [Л. І. Адашис, Т. М. Анакіна, С. М. Вихрист та ін.] ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 590 с.
2. Право Європейського Союзу : норм. матеріали / упоряд. : І. В. Яковюк, Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк. Харків : Право, 2019. 500 с.
3. Право Європейського Союзу: Підручн. / За ред. Р. А. Петрова. К.: Істина, 2019. 392 с.
4. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2019. 360 с.
5. Чуєнко В. І. Праве регулювання статусу біженців в Європейському Союзі: сучасний стан і перспективи розвитку: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Х., 2018. 235 с.
6. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с. Миграционное право Европейского Союза : учебник / под ред. А. С. Четверикова. Москва : Проспект, 2018. 368 с.
7. Міжнародна термінологія у сфері міграції: українсько-англійський тлумачний словник. Київ : Міжнародна організація з міграції, 2015. 100 с.
8. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: Що, чому і як? / за ред. М. Емерсона, В. Мовчан. Вид. 2-е. Брюссель (CEPS), Київ (Ін-т економічних досліджень і політичних консультацій), 2018. 288 с.
9. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992. URL: https://europa.eu/europeanunion/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf.
10. Договір про функціонування ЄС від 25.03.1957. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>.
11. Амстердамський договір від 02.10.1997. URL: https://europa.eu/europeanunion/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_of_amsterdam_en.pdf.
12. Директива 2003/109/ЄС про статус громадян третіх країн, що проживають на постійній основі в ЄС від 25.11.2003. Офіційний вісник. L 16, 23.1.2004. С. 44–53.
13. Директива 2004/38/ЄС про право громадян Союзу і членів їхніх родин вільно пересуватися та проживати в межах територій держав-членів від 29.04.2004. Офіційний вісник. L 158, 30.4.2004, р. 77–123.
14. Директива 2008/115/ЄС про спільні стандарти та процедури у державах-членах щодо повернення громадян третіх країн, що перебувають на незаконних підставах, від 16.12.2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0115>
15. Директива 2009/52/ЄС, що запроваджує мінімальні стандарти щодо санкцій та заходів проти працевлаштувачів громадян третіх країн, що незаконно перебувають, від 18.06.2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0052>

16. Директива 2011/36 про попередження та боротьбу з торгівлею людьми та захист її жертв від 05.04.2011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>

17. Директива 2011/95/EU про стандарти для кваліфікації громадян третіх країн або осіб без громадянства як осіб, які потребують міжнародного захисту, уніфікованого статусу біженців та осіб, що потребують додаткового захисту та про зміст наданого захисту від 13.12.2011. Офіційний вісник. L 337, 20.12.2011. С. 9–26.

18. Директива 2011/98 про єдину процедуру звернення за єдиним дозволом для громадян третіх країн на проживання та роботу на території держав-членів і про єдиний перелік прав працівників третіх держав, що проживають в державах-членах на законних підставах від 13.12.2011. Офіційний вісник. L 343, 23.12.2011. С. 1–9.

19. Директива 2012/29/EU, що запроваджує мінімальні стандарти прав, підтримку та захист жертв злочинів від 25.10.2012. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>

20. Директива 2013/32/EU про загальні процедури надання та позбавлення міжнародного захисту від 26.06.2013. Офіційний вісник. L 180, 29.6.2013. С. 60–95.

21. Директива 2013/33/EU про стандарти прийому шукачів міжнародного захисту від 26.06.2013. Офіційний вісник. L 180, 29.6.2013. С. 96–116.

22. Конвенція, що імплементує Шенгенську угоду між урядами країн Союзу Бенілюкс, ФРН та Французької Республіки про поступове скасування перевірок на спільних кордонах від 19.06.1990. Офіційний вісник. 2000. L. 239. С. 19-62.

23. Лісабонський договір від 13.12.2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=OJ:C:2007:306:TOC>. Ніццький договір від 26.02.2001. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT>.

24. План дій з лібералізації візового режиму для України від 22.11.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001

Інтернет ресурси

<http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу

<http://www.eurotreaties.com/eurotexts.html> — тексти установчих договорів Європейського Союзу

www.minjust.gov.ua/file/23491 — Консолідовані версії Лісабонського договору (українською мовою)

<http://www.europarl.europa.eu> — офіційна сторінка Європейського Парламенту

<http://ec.europa.eu> — офіційна сторінка Європейської Комісії

https://ec.europa.eu/home-affairs/index_en — «Міграція та внутрішні справи», Офіційний портал Європейської Комісії

<http://www.consilium.europa.eu> — офіційна сторінка Ради Європейського Союзу

<http://www.curia.europa.eu> — офіційна сторінка Суду Справедливості Європейського Союзу

